

Universiteit
Leiden
The Netherlands

Boekbespreking van: Solidariteit onder boeren: Een bijdrage tot de theorie over politieke mobilisering en samenwerking, gebaseerd op veldonderzoek in Chili

Niekerk, A. van

Citation

Niekerk, A. van. (1975). Boekbespreking van: Solidariteit onder boeren: Een bijdrage tot de theorie over politieke mobilisering en samenwerking, gebaseerd op veldonderzoek in Chili. *Acta Politica*, 10: 1975(2), 226-228. Retrieved from <https://hdl.handle.net/1887/3451543>

Version: Publisher's Version

License: [Leiden University Non-exclusive license](#)

Downloaded from: <https://hdl.handle.net/1887/3451543>

Note: To cite this publication please use the final published version (if applicable).

B. Galjart, **Solidariteit onder boeren. Een bijdrage tot de theorie over politieke mobilisering en samenwerking, gebaseerd op veldonderzoek in Chili.** Wageningen (Landbouwhogeschool), 1973, -202 blz., z.p.

Overeenkomstig een intussen populair geworden, maar daarom niet minder verfoeilijke gewoonte, begint Galjart zijn werk — voorshands nog slechts in stencilvorm — met een soort ideologische biografie. De geijkte overweging daartoe is het schijnbare onvermogen van de sociale wetenschapper om tot conclusies te komen die, onafhankelijk van zijn eigen waarden, als valide kunnen worden beschouwd. Persoonlijk onderschrijf ik haar niet omdat zij naar mijn mening slechts voortvloeit uit een minderwaardigheidsgevoel dat de intellectueel in deze tijd parten speelt. Galjart formuleert het in termen die slechts een kleine variatie behoeven om op de recensie van schrijver dezes mede van toepassing te zijn: 'Iemands referentiekader bepaalt tot op grote hoogte wat hij ziet en leest, en hoe hij interpreteert wat hij ziet en leest. Zeker nu de laatste jaren, vooral van de zijde van studenten, de mening wordt verkondigd dat veel sociaal-wetenschappelijk onderzoek dat zich als objectief aandient, in werkelijkheid rust op een — vaak conservatieve — ideologie, lijkt het verstandig dat ik hier mijn eigen waarden expliciet probeer te maken'. De daarop volgende levensbeschrijving van zijn religieuze ervaringen en politieke lotgevallen is dan bedoeld opdat 'de lezer dan beter in staat is zich een oordeel te vormen over de inhoud van dit boek'. Dit nu is een naïeve misvatting. Het is namelijk zo dat iemands referentiekader ook tot op grote hoogte bepaalt hoe hij *zichzelf* ziet, zodat we hiermee in een vicieuze cirkel zitten waarmee het probleem van de waardengebondenheid — zo dat bestaat —, verre van opgelost te worden, alleen maar wordt verschoven. De beste illustratie van de misvatting die in deze vicieuze cirkel verborgen zit, is wel deze: Terwijl Galjart zichzelf na enkele 'echters' en 'evenwels', beoordeelt als een 'ondogmatisch socialist', kan ik uit deze zelfde beschrijving, geen andere conclusie trekken dan dat hij in wezen een conservatief is. Helemaal geen schande overigens, maar mijn referentiekader is blijkbaar toch niet het zijne.

Nu echter het precedent eenmaal geschapen is — en teneinde te illustreren wat er gaat gebeuren als we op deze weg voortgaan — lijkt het verstandig dat ik nu allereerst de waarden van deze recensent expliciet probeer te maken. De lezer is dan beter in staat zich een oordeel te vormen over deze recensie.

Welnu dan, ik ben geboren in een provinciaal milieu waar mijn vader op dorps- en streekniveau tot de kleine notabelen behoorde. Men kan dus rustig stellen dat deze verbondenheid met de lokale machtsstructuur niet alleen mijn referentiekader maar ook nog dat van mijn 9 broers en zusters van kindsbeen af in hoge mate heeft bepaald. Hoe kan ik de lezer doen delen in het lief en leed van deze eerste jeugdijaren, zonder nog zelfs maar bewust te zijn van de waardengebondenheid die op mij drukte? Moet ik hem inlichten over het intense genoegen dat wij met de jongens uit de buurt beleefden aan het pesten van de plaatselijke politieambtenaar? Over de speelmekkers die van de ene dag op de andere het voorwerp waren van innige verbondenheid of diepgevoelde haat alnaargelang het dagelijkse knikkerspel wisselende resultaten opleverde? Over de wekelijkse kerkgang die ons allen met afschuw vervulde? Wij weten het niet. Maar men kan in elk geval rustig stellen dat deze drie maatschappelijke instituties — de gewapende macht, de 'peer'-groep en de kerk — reeds vroeg ons referentiekader in sterke

mate hebben beïnvloed.

Zeker moet hier ook de moeilijke maar toch zo blijde periode die men als puber en middelbare scholier doormaakt, even genoemd worden. Daar is, om te beginnen de eerste fiets die mijn vader mij uit welbegrepen eigenbelang cadeau deed, opdat ik dagelijks de reis naar de in de nabije provinciehoofdstad gelegen HBS kon maken. Dit bezit van een levensecht vervoermiddel dat reeds na korte tijd gebreken begon te vertonen, moet sterk hebben bijgedragen aan het oordeel dat ik mij in latere jaren gevormd heb over de betrekkelijke waarde van het particuliere eigendom en de noodzaak van socialisatie van het openbaar vervoer.

Ik was overigens niet de enige van het dorp die de HBS in de stad bezocht. Wij maakten de reis altijd in groepsverband. Zo werd hier dagelijks een solidariteitsband gesmeed die des te sterker werd naarmate de minderheidsgroep die wij op school vertegenwoordigden, op tegenstand stuitte bij de meerderheid van stadsjongens die ons als 'boerenpummels' plachten te betitelen; een duidelijk geval van sociale ongelijkheid en discriminatie. Ook op schoolfeestjes — vooral als er gedanst werd — was dit duidelijk te merken, tot op het punt dat zelfs de partnerkeuze — niet alleen tijdens het feest, maar ook daarna — permanent in ons nadeel uitviel. Het is aan anderen te beoordelen hoezeer deze ervaringen hebben doorgewerkt in mijn huidige opvattingen over problemen als de man-vrouw verhouding, huwelijk en sexualiteit. In elk geval is in al die jaren sprake geweest van een stuk boerenmobilisatie, opgeroepen door de spanning tussen het rurale en het urbane referentiekader. Weliswaar is die spanning sterk geluwd toen ik als eerste niet-stadsjongen in het bestuur van de schoolvereniging werd gekozen, maar nu nog mag men zich afvragen of het denken dat ik later als vaksocioloog ontwikkelde over de rol van het platteland in de politieke moderniseringsprocessen van de Derde Wereld, hierdoor niet vanaf het begin is gedetermineerd.

Tijdens de militaire dienst die ik in een afgelegen legerplaats — op het platteland dus — doormaakte, heb ik leren inzien hoe disfunctioneel hiërarchische gezagsrelaties zijn, al ben ik later tot aanzienlijk positievere inzichten gekomen, toen ik er in slaagde om via een request aan Hare Majesteit — de effectieve diensttijd tot een minimum te beperken.

Veel van de in die tijd gevormde ideeën zijn ten onder gegaan in de maalstroom van nieuwe ideeën waardoor ik later op de universiteit werd meegesleurd. Al vroeg — en met name toen ik voor mijn propadeuse zakte — zijn bij mij ernstige twijfels gerezen over de vraag of de wetenschap in het algemeen en de professoren in het bijzonder eigenlijk wel een nuttige maatschappelijke functie vervulden. Het thema heeft nu eindelijk de aandacht van het grote publiek gekregen, maar ik mag er misschien even aan herinneren dat ik het thema al bij de kop had toen ik nog maar met mijn propjes bezig was en niet anders kon zijn dan een roepende in de woestijn.

Deze twijfels zijn sindsdien niet meer geweken, tot op het moment dat ik nu een recensie zit te schrijven van een boek van mijn vakgenoot Dr. Benno Galjart, die eveneens . . . . een twijfelaar blijkt te zijn.

Nu ik de meeste plaatsruimte in dit tijdschrift heb moeten besteden aan het 'explíciteren' van mijn referentiekader kunnen we over het boek zelf niet anders dan kort zijn. Meer dan een boek is het, wat de empirische kant betreft, een verslag — dat ik graag wat levendiger geschreven had gezien — van een onderzoek dat op grond van statistische gegevens, enquête-materiaal en antropologische waarnemingen tot de conclusie leidt dat de 'klasse'-solidariteit onder de Chileense boe-

ren niet moet worden overschat, ook niet daar waar traditionele samenwerkingsgebruiken bestaan die door sommigen geacht worden een aanknopingspunt daarvoor te leveren. De idee dat deze conclusie op geheel Latijns-Amerika van toepassing zou zijn, spreekt mij wel aan, maar ik durf de stellige overtuiging van de schrijver in deze niet te delen.

Wat de theoretische kant betreft vind ik het boek nog teveel een typische weerslag van 'hardop denken', en als zodanig nog niet helemaal rijp voor publicatie. Er zijn meer dan genoeg interessante ideeën bijeengebracht, opdat men er in een vakgroep of een werkcollege ruim zijn voordeel mee kan doen. In de vorm die het geschrift nu heeft evenwel, moet er nog veel wat speculatief is, uitgezuiverd worden.

A. E. van Niekerk

Zeitschrift für Parlamentsfragen, Köln (Westdeutscher Verlag), verschijnt vier maal per jaar, 21 DM per jaar

---

In 1970 werd in West-Duitsland opgericht 'die Vereinigung für Parlamentsfragen'. De eerste voorzitter, het bondsdaglid Dr. Hans Apel, motiveerde dit als volgt: 'Die Bundesrepublik Deutschland gehört zu den Ländern mit verhältnismässig geringer Tradition im parlamentarischen Regierungssystem. Um so notwendiger erscheinen Analyse, Kritik und Weiterentwicklung dieser Regierungsform'. Dit leidde in Juni 1970 tot publicatie van het eerste nummer van het *Zeitschrift für Parlamentsfragen*. De formule van het tijdschrift beoogt een combinatie van de *Congressional Quarterly* (korte achtergrond- en trendanalyses) en *Parliamentary Affairs* (langere artikelen). Daarbij richt het zich op vooral vier objecten: 'Bundesparlament, Länderparlamente, Verfassungsfrage sowie Probleme der internationalen Beziehungen und des Parlamentsvergleichs'.

Nu het tijdschrift bezig is aan zijn vierde jaargang, lijkt het nuttig een signalement ervan te geven. Dit zal betrekking hebben op de eerste veertien nummers.

Elk tijdschriftnummer bevat in beginsel vijf rubrieken: (1) Dokumentation und Kurzanalysen, (2) Aufsätze, (3) Literatur, (4) Diskussion, en (5) Mitteilungen. De eerste twee rubrieken zijn naar omvang de belangrijkste: de korte analyses vullen rond 50 % van het totaal aantal bladzijden (dat per jaargang op ruim 500 ligt) en de artikelen 35 %. De overige ruimte gaat naar de andere rubrieken en het meest naar de literatuurrubriek.

Tot de voor het tijdschrift meest karakteristieke eerste twee rubrieken zullen wij ons verder beperken.

Allereerste de *korte analyses*. Hun aantal bedraagt per jaargang 30, met een gemiddelde omvang van 10 bladzijden. Wanneer de in totaal 104 analyses onderverdeeld worden naar parlementair stelsel, waar zij betrekking op hebben, blijkt de volgende oriëntatie van het tijdschrift. De helft van de analyses handelt over de Bondsdag. De andere helft is gewijd aan parlementen van de deelstaten (35), buitenlandse parlementen (4) of aan vergelijking tussen parlementaire stelsels (12). Het aantal vergelijkende beschouwingen neemt de laatste tijd iets toe, ten koste van het aantal analyses over de parlementen van de deelstaten.

Thematisch gaan de meeste analyses (bijna 25 %) over de relaties van parlementen met de overheden (regering plus ambtenarij). Thematische foci van middelgrote omvang vormen de politieke partijen, parlementaire hervormingen, ver-

kiesingen en formatieproblemen, de intraparlamentaire capaciteitsvariabelen (financieën, tijd, stafassistentie, en dergelijke), de interne organisatie van het parlement, en het commissiestelsel. Op elk van deze thema's richt zich ongeveer 10 % van het aantal analyses. Datzelfde geldt voor algemene evaluaties van de plaats en het functioneren van het parlement. Weinig aandacht (6 % of minder van de analyses) krijgen de fracties, de relaties met pressiegroepen en die met de burgers, en de Bundesrat ('Eerste Kamer'). Geen enkele aandacht is besteed aan de plenaire structuren (stemgedrag, interpellaties, vragenrecht, en dergelijke) en aan de relaties met de massamedia.

De (ongelijke) verdeling van de thema's over de verschillende parlementaire stelsels, welke indicatief kan zijn voor specifieke problemen binnen elk stelsel, is als volgt. De analyses over de Bundestag gaan vooral over zijn interne organisatie, de fracties, en de relaties met de overheden. De focus van de analyses over de 'Länderparlamente' is relatief sterk gericht op (eveneens) de relaties met de overheden en verder op de wenselijkheid van hervormingen, de deelstaatverkiezingen, de politieke partijen, en, tot slot, het commissiestelsel. De buitenlandse parlementen, waaraan analyses gewijd zijn, zijn die van Zweden, de Verenigde Staten, Groot-Brittannië en het Europese Parlement. De vergelijkende analyses betreffen grotendeels intraduitse stelsels (Bundestag versus Ländern; Bundestag historisch; en dergelijke) en in slechts twee gevallen buitenlandse parlementen.

Het beeld, dat van de *artikelen* gegeven kan worden, wijkt op een aantal punten af van dat van de analyses. Hun totaal aantal bedraagt 38, met een gemiddelde omvang van 20 p. per artikel. Hoewel het minder wordt, gaan verreweg de meeste artikelen over de Bundestag (bijna 60 %). De Länderparlamente krijgen half zoveel aandacht (4) als de buitenlandse (8). Daarnaast zijn er drie vergelijkende artikelen.

De thematische focus van de artikelen is vooral de plaats en het functioneren van het parlement in het politieke systeem (25 % van de artikelen). De verkiezingen, de relaties met de overheden en met de partijen, het parlementaire commissiestelsel, de fracties, en hervormingen, krijgen elk half zoveel aandacht. Alle overige, eerdergenoemde thema's krijgen geen enkele of zeer weinig aandacht.

De (ongelijke) verdeling van de thema's over de parlementaire stelsels, welke weer indicatief kan zijn voor specifieke parlementaire problemen, is als volgt. De artikelen over de Bundestag betreffen vooral het fractiestelsel, de relatie met de overheden, en de politieke partijen. Het aantal artikelen over de deelstaten is te klein om er iets over te kunnen zeggen. De artikelen over buitenlandse parlementen gaan over Groot-Brittannië, Oostenrijk, de Verenigde Staten, Nederland en het Europese parlement en zijn overwegend van algemene, overzicht-gevende aard. De vergelijkende artikelen betreffen de relatie met de Bundesrat, een vergelijking met Oostenrijk en een brede vergelijking met vijf buitenlandse parlementen (inzake inkomens van kamerleden).

De inhoud van het tijdschrift, gemeten naar structureel en thematisch object, laat een afwijking zien van de oorspronkelijke doelstelling (zie boven): vooral de 'Probleme der internationalen Beziehungen und des Parlamentsvergleich' komen er (nog) bekaaid af. Aan een andere doelstelling, de 'Analyse, Kritik und Weiterentwicklung', wordt meer tegemoet gekomen. Voor het kritische en normatieve element kan het relatief grote aantal analyses en artikelen, dat over 'Parlamentsreform' gaat, indicatief geacht worden.

Over het kwalitatief niveau van de artikelen kan nog het volgende worden opge-